

ЖЕНСКИ СВЕТ.

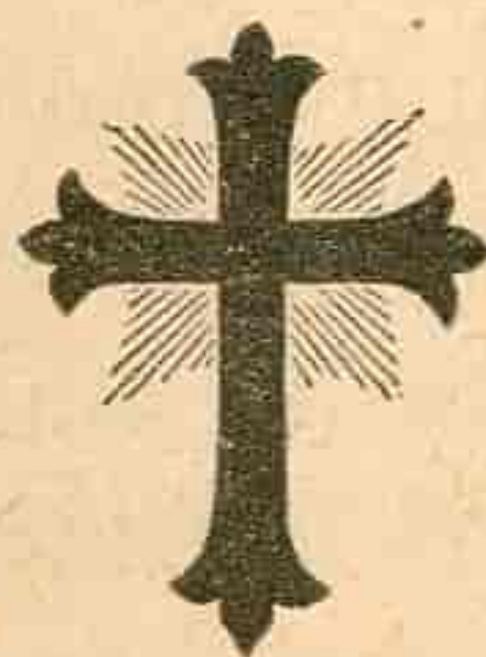
ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ дин. у сребру.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

Др. ЂОРЂЕ НАТОШЕВИЋ,

ГЛАВНИ ШКОЛСКИ РЕФЕРЕНТ, БИВШИ Ц. КР. САВЕТНИК НАМЕСНИЧКОГ ВЕЋА У БУДИМУ,
СПОЉНИ ЧЛАН Ц. КР. НАСТАВНОГ САВЕТА У БЕЧУ, ПРЕДСЕДНИК „МАТИЦЕ СРПСКЕ“,
ПЕДАГОГ, КЊИЖЕВНИК И Т. Д.

Српска мајка сузе лије
Што те, Бабо, земља крије.
Српске сеје цветак слале,
Из срца га уабрале
Венац туге сплеле
На гроб ти донеле! С.

Листови су српски обукли црну, тужну одећу, народна је школа иста-
кла црну заставу, школска су деца обвила главице своје знаком жалости,
учитељство народно погнуло тужно главу, књига се народна завила у црне
корице, „Матица Српска“ тужи, српска мајка и српска сеја јада и плаче,
сав се народ српски растужио, јер је изгубио ноћу између 10. и 11. јула
о. г. свога најизврснијег члана, свог мудрог старешину, свога драгог учитеља,
свог искреног пријатеља, свога доброг оца, вредног књижевника, свога
општељубљеног „Бабу“ — Др. Ђорђа Натошевића.

Губитак је то непрежалив.

И у колико је тешко другим листовима и књижевним подузимачима,
што су у овом драгом покојнику изгубили снажну потпору своју, у толико
је нама теже, што смо у незаборављеном овом покојнику изгубили наш
ослонац, који је, тако рећи, ово подuzeће подржавао, јер се поглавито
његовим мудрим саветима, његовим занимљивим и корисним белешкама ви-
соко узвио био „Женски Свет“ а његовом богатом умном потпором стекао
у нашем књижевном и просветном друштву лепо, угледно место.

Ви ћете, драге читатељке, поњати и сами нашу тугу и големи јад за
овим врлим покојником, кад вам напоменемо онај дугачак низ бисер-чланака
нашег драгог покојника, којима је китио овај ваш једини лист с ове стране.

Прочитајте само ону златну алку у том низу, што носи наслов „Шта све могу да раде женскиње“, па ћете познати покојниково жарко одушевљење за бољим и напреднијим животом женског подмлатка, познаћете оно дубоко знање, којим је покојник располагао. осетићете ону топли љубав, која му је родољубиво срце покретала на рад око лепше среће и боље будућности женске друштвене поле. Та је снага сад учмала, то је срце оладнело. Ко ће вам од сад пружати онако зреле поуке за живот, као што је знао наш покојник у својим „буквицама“: о васпитању, о женскињама, о примеру у васпитању, о женском оделу и накиту, за удаваче; — ко онако лепа савета давати за чување здравља и живота свога и својих, као што је наш Бабо у чланцима: „Мек и тврд хлеб, — о јелу меса за време помора и заразе, — о спавању лети на пољу или при отвореним прозорима, — терајте муве напоље, — зијање па предисање на уста, — како се деца одрже до краја прве године, — шта је данашња кујна, — о пићу кафе и теја, — домаћица и ваздух у стану јој, — шта вреде наша јела и пића (недовршено), — предисање као лек, — воће као лек, — за чување очног вида“; — па ко ће вам пружати оне дивне поуке за васпитање деце и кућењу куће, као што вам је Бабо пружао у чланцима: „Како се навикну деца раду и вредноћи, — шта не ваља на данашњем васпитању отличнијих женскиња, — како ће нам кћери бити добре домаћице, — како ваља домаћица да заповеда, — коју живину да запатимо, — правила за насад живине, — неколико правила о мужи крава, — цвеће у кадицама“. — Колики је то богат и велик низ рада, поука и савета, што је тек кроз једну годину пружио наш мили покојник својим кћерима; а тек кад погледате још на онај ситан бисер, што се просуо по *листићима* овог листа, које је великом гомилом и пуном шаком просипао наш покојник у редовима *зарад здравља*, у рубрикама *за домаћице*, *за машере*, *из друштва* и у оно *разно*: онда се тек може осетити, шта смо изгубили, колико претрпели смрћу нашег Бабе. Тек из тих редова видите, колико великог пријатеља, како снажног поборника губи наш женски свет у овом љубљеном покојнику.

Др. Ђорђе Натошевић био је велик, ненадмашим раденик у школи народној, неуморим на књижи његовој тако, да се за ових прошлих 30 година дана не може наћи у нас с ове стране скоро ни један лист српски, где Натошевић није по који камичак углавио, а у некима и читаве зидове својим књижевним радом подигао. Он је први у нас устао, да брани женски значај, први се заузимао за њихов бољи углед, за њихово напредно стање. Наше основне *женске* народне школе воде од Натошевића свој постанак, наше три срп. више девојачке школе у Новом Саду, Панчеву и Сомбору, његовом се топлотом загрејале, васкрсле и овако поносно своје главе уздигле. Што се и нашим женскињама отвориле двери срп. учитељске школе у Сомбору и Гор. Карловцу, може се Натошевићу захвалити. Натошевић је први одпочео, да уводи наш женски свет у јаван просветни и добротворни рад. Његова подстицања покренула су добротворне задруге женске у нас још пре 15 године, његовим заузимањем уведене су Српкиње прве у васцелој нашој пространој домовини у патронате за срп. више дев. школе у Новом Саду и Панчеву, те су тако оне Натошевићевим заузимањем прве доспеле до угледног и почасног места у друштву образованог света.

Др. Ђорђе Натошевић је дакле стекао великих заслуга не само око преустројства наше народне школе и напретка народне свести и просвете, него он има големих заслуга и око увиђавнијег погледа народног на женски значај у друштву и народу, те по томе је Др. Ђ. Натошевић не само преобразицац народне наставе, него преобразицац народног погледа на женско више образовање и боље васпитање, а с тим је нашем женском нараштају отворио шире поље рада и части, а народу лепшу и трајнију будућност.

За то, Натошевић није задужио признањем и захвалом само мушки, него и васколики наш женски свет, те је ево и тај свет дошао, Бабо, на крили овога листа, да се опрости с тобом и да ти целива те вредне руке, што си их око њихове среће и напретка тако јако измучио, да те пољуби у то мудро чело, што му је знало створити боље дане, да ти

за то све из срдачне захвале прелије врелом сузом признања твој хладни гроб, који те је, срећо наша, тако рано оделио од нас, па да га молимо, да прими и чува те твоје утрућене свете кости, за вечну успомену и за леп пример потомству нашем.

Почивај мирно, драга душо наша, нећемо те никад заборавити!

Слава ти!

МИС АДЕЛИНА ПАВЛИЈА ИРБИ СРПСКА ДОБРОТВОРКА.

У оном забаченом кутићу нашега народа, за који се још и данас ломе дипломатска пера и унију силници, да га оцепе од народног тела, скрила се једна племенита душа женска, па у тишини, већ ево пуних 20 година, иде од дома до дома, прикупља око себе српску женску сирочад и умива их, баш као оно Косовка Девојка, лађаном водом свести српске, причешћује вином хришћанске врлине и залаже лебом, знања, облачи оделом истине. Та племенита душа зове се *Мис Аделина Павлија Ирби*. Као што већ по имену видите, није Српкиња, она је кћи поносног енглеског народа; али је с тим више стекла поштовања и признања у нашем и страном свету, што је тако чистом душом, нецомућеном хришћанском свести умела да се узвиси над уским оквиром своје народносне оделитости, па је својом племенитом и чистом душом обухватила, и у своју заштиту узела, под своје материнско старење примила један велики део српске сирочади у Босни и Херцеговини. Она се и данас налази у сред Сарајева у кругу сретне српске сирочади. Овако узвишеног примера, овако чисте хришћанске врлине ретко је у свету наћи, па за то ћемо покушати, да упознамо и шири круг наших Српкиња са овом племенитом душом. Оваки лепи примери подстаће, валда, и друге наше Српкиње, да се, угледају на њу и уз то да поштују, цене и уважавају врлине, јер човечији живот не треба ценити по његовом трајању, него по делима.

Мис Аделина Павлија Ирби, родила се 18. децембра 1833. год. у „Boyland-Hall“-у у Енглеској, а води порекло своје из великог енглеског племена. Отац јој беше други син Лорда Бостона, Фредерик Паул Ирби и носио је племићки назив „the Honorable“. Био је часник у енглеској поморској војеној служби и као та-

кав бавио се више година на енглеској поморској флоти у јужно-африканским крајевима баш у оно доба, кад се Енглеска највише трудила, да се укине *шрговина с робљем*. Заслуге му је наградила енглеска влада чином вице-адмирала.

Гђица Ирбијева остала је рано сироче (без родитеља).

Познато је нашем свету, да Енглези, особито они из виших кругова, путују много по свету, да тим из очигледног посматрања уче познати свет и људе. то је њихова практична школа. У то коло хватају се и саме женскиње њихове, па тако је и гђица Ирбијева са својом другарицом М. Макензијевом 1859. године пошла да путује по Европи, и да прибира себи знања и искуства о животу и раду других народа. Оне су се упутиле прво у Немачку, а отуда су намерне биле, да обиђу Пешту и Краков, Пешту за то, што се у оно доба упознали с неким мађарским емигрантима, а наине с породицом Пуљскога, па су хтели, да их посете, а у Кракову за то, јер их је та варош занимала са својим историчним податцима. О Словенима и словенским земљама нису онда ни мислиле.

У лето 1859. год. крену се њих две преко Држђана у Праг, а одатле у Пешту, где су неколико дана провеле у вишим мађарским круговима. Из Пеште се упуте у Краков преко Пожуна и словачких крајева, да се тамо наслађују дивним пределима оних карпатских крајева. У Прагу су долазиле у додир само с Немцима, а у Пешти с Мађарима, те тако нису ни могле дознати ништа о Словенима. Тек кад су од Пожуна до Кракова наишле на онај притешњен словачки народ и кад су видиле, како горко цвили онај јадан словачки народ под притиском мађарских спахија, заплаче се душа ових племенитих

Енглескиња и од те сузе поникне у срцу њиховом а поглавито у срцу ове добротворке оно, — што рече најбољи познавалац њихових жеља и смерова бивши управитељ пакрачке учитељске школе г. Димитрије Јосић, — силно стабло пожртвовања, којим је чинила толика добра немоћним старцима, јадним женама и самохраној сирочади несрећне босанске раје 1875/6. г. по највећој цичи зими, она иста девојка, која је научена на све угодности богате енглеске породице.

Путујући тако кроз Словачку, упуштаху се у разговор, као образоване и радознале даме, и са простим словачким народом, те како би се могле упознати и са одношајима и животом њиховим. Због тог разговора с простим народом допадно беде у куки Татрафиреду-Шмексу. Један чиновник мађарски слутећи, да су оне француске уходе (шипијунце), пошто је онда исмеђу Аустрије и Француске владао рат Пијемонтски, те их под стражом два жандара отпрате у Левочу пред суд, но овај их ослободи. чим је сазнао, ко су и шта су. Од тога мађарског чиновника чуле су оне први пут за „панславизам“ и кад им је рекао: да „Словак није човек“ и да је „словачки језик то исто што и псећи лавез“, тада се завере, да ће помагати Словене гдегод и кадгод могу.

У повратку своје (кући) предаду тузбу у Бечу против оног мађарског чиновника, што их је дао жандарима пратити и овај буде скинут са звања; али тај злокобни случај привеже их тако за Словене, да се одаду свом душом на изучавање словенског народа у Европи и његових одношаја. За три године дана, а то је од 1859—1861. год., толико су у том успеле, да су 1862. г. већ издале у Лондону свој путопис од 299 страна и 31 главом под насловом: „Across the Carpatians“.

1861. г. крену се поново на пут, па ударе опет на Праг, али ту сад већ потраже чешко друштво. У Бечу се опет упознају са словенским члановима царевинског већа и ту им вођа чешки Др. Ригер даде преглед словенског света и разјасни им значај словенске политике.

То им даде повода опет, те оне у путу

из Трета у Атину и Цариград, посете Црну Гору, а у лето 1862. г. упуте се од Цариграда сувим преко Једрене, Софије и Ниша у Београд, да се упознају са Србима и Бугарима. Из Београда оду сувим у Сарајево, отуд у Мостар и у Дубровник, где се неко време одмарале.

По Турској су путовале под заштитом султанског фермана и то је намери њиховој ишло много у прилог, јер су им турске власти у свему ишле на руку; тек кад су сазнали, да се ове јавно заузимају за рају, стали су им сметати, али је већ бадава било.

У мају месецу 1863. г. пропутовале су и онај крај Балкана од Солуна, преко Охрида, Косова, Пећи и описале су све то у својој књизи: „Путовање по словенским земљама Турске у Европи“ од госпођица Г. Мјуз Макенцијеве и А. П. Ирбијеве са 19 илустрација од Ф. Каница, Лондон и Њу-Јорк 1866. г. — Ову је књигу превео на српски Ч. Мијатовић 1868. г. На енглеском језику изишло је већ 1877. г. ново издање са предговором од Гледстона, вође либералне странке енглеске и бившег председника министарског. У овом новом издању има и три нова оглаваља о Босни од Ирбијеве.

У поменутој књизи видиће читалица, како ове Енглескиње доказују, да међу Словенима и другим народима у Турској имају Срби највише услова за државни живот, те одуда оне и посветише сав свој рад у прилог српском народу.

Ирбијева је од тога доба почела делотворно да утиче на будућност српску; она оснује са другарицом својом у Сарајеву 1866. г. из својих и енглеских средстава, а под заштитом енглескога имена, завод за више образовање и васпитање српског женског подмлатка са свима удобностима и бесплатним издржавањем, а цел им је била, да се способније српске девојке изобразе за учитељице, па да се по том понаместају као такве по селима српским. — Ове добротворке имале су с почетка великих неприлика због овог завода, јер се са стране црквених достојника тамошњих појављивала бојазан, да тај завод гаји смерове против православне и католичке цркве, те су свештеници

православни и католички одвраћали родитеље, јер у почетку су управљале заводом кајзервертске ђаконице, протестанткиње и примане су у завод девојчице православне, католичке и протестанске вере. Но данас се изменили погледи и прилике и сваки се уверио, да завод тај има једино добротворну цел: да издржава и васпитава српску сирочад, које и данас има у том заводу до 50 све само православних девојчица, у коме учитељују три ученице, што су однеговане, образоване и васпитане баш у овом заводу.

1873. године доведе собом у Сарајево Мис Ирбијева гђцу П. Х. Џонстонову, пошто је међутим умрла гђца М. Макензијева, те је тако ова трећа племенита душа била од то доба верни и одани пратилац на свима путевима и у свима смеровима гђици Ирбијевој. И ова Џонстонова је из високе и богате енглеске породице.

1875. године је букнуо устанак у Ерцеговини а Мис Ирбијева се онда десила у својој домовини, па кад је пошла августа месеца те године преко Беча у Сарајево, састане се у Бечу с Др. Габлером управитељем прашке, више женске школе, па поведе с њим разговор о сарајевској својој школи, шта да се чини, ако се устанак рашири и у Босни. По договору том реши се, да се премести школа у Праг, камо у септембру месецу 1875. г. и одведе Ирбијева 5 сиротих босанских девојчица и остави их тамо у заводу под надзором нарочитих васпитачица, а сама се врати у Енглеску и покрене нов „одбор за пошпору јадних породица босанско-херцеговачких“, које се беху склониле на суседно аустро-угарско земљиште. Исти одбор скупи за неколико дана 10.000 ф. повери их Мис Ирбијевој и она се за кратко време за тим појави на граници Турске и пружаше невољним бегунцима штедре дарове милости Енглеске. Она је по свакојаком времену ишла од колибе до колибе ових невољника, и поред утехе на боља времена, делила им је новац, храну, одело, што је сабирала са богатих извора својих милосрдних пријатеља и пријатељица из Енглеске.

У почетку фебруара месеца 1876. г. нанесе је пут на Пакрац. Срби Пакрачани

ју дочекају и поздраве као мајку јадне сиротиње српске. Ту се она задржи дуже но што је мислила и упозна се са учитељима пакрачке учитељске школе: г. г. Дим. Јосићем, Петром Деспотовићем и покојним Јованом Бакићем и у договору с њима оснује с енглеским новцем за пребеглу босанско-херцеговачку децу основне народ. школе. Тако постане Пакрац средиште првим и потоњим школама босанско-херцеговачким, над којима је поверена управа тадањем управитељу учитељ. школе Д. Јосићу; а Ирбијева и Џонстонова оду у Книн у Далмацију, па и тамо подигну неколико срп. нар. школа.

Деца су у тим школама врло лепо напредовала. Свако је дете, осим књига, одела, обуће, имало и храну, а децу, која су остала без оца и матере, размештале су по српским кућама и плаћале за њих издржавање.

Овако је овај посао лепо напредовао, док се није појавио српско-турски рат 1876. г., а онда се и у Хрватској подигла велика хајка на све, што је српско, па и на ове босанско-херцеговачке школе, те се 1878. г. одузме и управа над тим школама из руку управитеља учитељске школе, а Мис Ирбијева онда затвори све ове школе у Хрватској и Славонији, осим једне у Пакрацу, па премести све учитеље ових школа у Далмацију, где је оснивала нове оваке школе.

Кад су се Босанци враћали у своју постојбину, вратило се с њима само из Славоније преко 1.500 деце њихове с књигом у руци.

Кад се примирило у Босни и Херцеговини врати се Ирбијева и Џонстонова у Сарајево и прошири тамо своју школу. Покупи сву децу српску без оца и мајке из оних крајева и прими их на васпитање и препитање, па од то доба и данас чини ту човечанску и хришћанску дужност у оним крајевима нашег народа. Џонстонова се вратила у своју отаџбину, а Ирбијева је остала у средини те српске сирочади да се радује свом племенитом рукосаду, на који она, осим свога труда, улаже и све своје и пријатељске приходе. —

Ми славио своје људе и добротворе, који по једну и две штипендије оснују за

сироту и добру децу, а ова, туђинка по народности и вери, ето годинама издржава и подиже умно, морално и материјално стотинама сирота српских, па је заслужила, да јој српство укаже, ма најмањим видљивим знаком своје признање и захвалу.

У том смеру је и новосадска добротворна задруга Српкиња у прошлој својој одборској седници одала своје призна-

ње, тој великој и реткој добротворци српској, у изразу. да је прима за своју почасну чланицу, па на тај начин могле би и остале наше добротворне задруге, одати достојно признање тој племенитој енглеској грофици Мис Ирбијевој, која заслужује, да јој цело Српство повиче: хвала ти и слава ти велика наша добротворко!

ИСКРЕНА РЕЧ МУШКОЈ И ЖЕНСКОЈ ОМЛАДИНИ.

руштво је заражено. Зараза сваким даном све опаснија. Окужиће наскоро и сам ваздух, који удишемо.

Света и велика је наша дужност; велика је наша одговорност пред потомством. Грех је највећи, ако са немара нашег мора потомство да искаје зле последице, ако му спремимо — гроб.

Или зар ово данашње друштвено стање није несношљиво? Зар не носи у себи клицу најскоријег растројства, дегенерације, пропасти?

Та валда немамо већих непријатеља, нег што смо сами себи! Мирно очекујемо пропаст своју. Место слоге раздор; место љубави мржња; место пожртвовања себичност; место задовољства грамзљивост за што већим земаљским благом. Све се тумбе окренуло. Па зар тако друштво има будућности? Та грозничава себичност предзнак је велике катастрофе. Осећамо сви пропаст, ал се ипак зато цепамо место да се уједињујемо; растворимо се и у саме атоме; да би нас без по муке у ништа разнела бура, која се приближује.

Имамо ли већих непријатеља од самих себе? —

Па како наш мушки и женски свет? Створила се грдна провалија међу нама. — Женидбе, удадбе, па породичан живот? Ала грозно пролама ваздух грохотан смеј очајних мужева и жена несретних! Зар га не чујете!

Да и не спомињем и остале жалосне друштвене прилике — боље рећи неприлике — које су и тако јавна тајна.

Имамо ли већих непријатеља од самих себе?

Узаман све леце и одушевљене речи

мањине, и необорими докази: да друштво као организам мора пропасти, ако изгине одушевљење и пожртвовање за опште благостање, а овлада себичност и грамзљивост; узаман леци примери појединих задруга — целина не покрену се. Већ је последњи час близу, који нам још остаје, да се од сигурне пропасти спасемо. — Зар скрштени руку да чекамо пропаст?

Велика и света је наша дужност; одговорност огромна пред потомством. Потомство ће нас због немара нашег клети.

Браћо и сестре започнимо, док не буде касно! Наша је света дужност, да заразљиву клицу — која све већма отима ма — уништимо; да зло из друштва искоренимо почињући најпре код — себе.

Тежак је почетак, ал се мора почети.

Шта је нужно за почетак тако огромног дела и за повољан успех? . . . У главном: мора овладати свим млађим нараштајем одушевљење и љубав к' тој племенитој дужности;

мора бити сваки спреман за сваку жртву; мора подносити све неприлике; мора истрајати, не клонути; не сме награде тражити, јер само дужност извршује;

мора почети код себе самог; па кад себе победи, може ићи у бојни ред, да се бори против зла у друштву: прво мора извадити из свог ока балван, па затим трун из туђа ока;

мора бити рад пун озбиљности и смишљености; ништа се несме радити пренагљено, нерасуђено, ал ипак зато одсудно, оштро;

мора једнодушно започети уједињена мушка и женска омладина српска — васколики млађи нараштај српски.

Без ујединења не можемо ни почети. О том најглавнијем услову нека ми је дозвољено неколко речи.

Ујединење мушке и женске омладине није замисао немогућа, неизведима. Ко прими крст на себе и одважи се на акцију, тај постаје чланом уједињене омладине. Идеја нек нам буде звезда путевођа; она ће нам показати пут, а светлиће и онима, који буду остали још у мраку. Идеја нека буде веза, која ће све једномишљенике спојити као рођену браћу и сестре. Није то ујединење ограничено на једну варош, околину или државу, него ће бити кадро загрлити без разлике све Србе и Српкиње дичне. Но осим ове идеалне везе нужна је у сваком повећем месту — где се Србин пати — и стварна веза; задруга, која ће по месним околностима и приликама у оквиру заједничке идеје радити. А зашто није довољно ујединење само мушке омладине већ и женске, држим, да се не мора дуго доказивати. У женском свету само треба пробудити одушевљење, где још није пробужено, па ће бити чисто и дуготрајно, а не као код мушких — плане, па се угаси, а друго, тако је исто и женски позив то; као и мушки. Ако клонемо, њина једна реч улиће у нас нове снаге и одушевљења. Оне нека владају, ми ћемо управљати; а међу нама нека влада слога и љубав братска. —

Већ прва корист оваког ујединења неда се ни догледати: та зближио би се мушки и женски свет; уништила би се она грдна провалија, која данас мед нама постоји; постали би сви браћа и сестре.

А друга корист тако је исто огромна: тежећи сваки поједини савршенству, искорењујући зло из себе, нуждан је само један корак, па је и сво друштво препорођено.

Што се нашег програма тиче, мислим да није нужно нашироко разлагати. Може се извести из главне идеје, коју себи постављамо као правило. Треба да обухвати цео живот појединаца, породице и напослетку друштва. Мора се неговати *сриски језик, сриска свест и идеја хришћанства*. Морамо створити повољније друштвене прилике нашем потомству, *борећи се против*

раскоша, пијанства, каршања и осталих мана мушких и женских. Ако ово изведемо, онда смо одужили дуг, којим потомству дугујемо.

Дал је све то могуће, дал изведимо?

Зависи само од нас. Треба имати вере у могућност и наде у повољан успех, па се може свашта произвести, што није по себи апсолутно немогуће. Не смемо очекивати, да свуда само на цвеће наизлазимо, а нигди на трње; не смемо клонути, ако буде у почетку сувише мален број бораца за ту идеју. Та и највећа река прво је извор, затим мали поточић, па све већа и већа, док не постане грдосијом.

А дал ће бити за *почешак* тако огромног дела доста спреме и одушевљења, доста озбиљности и истрајности: показаће одзив садашњег младог мушког и женског нараштаја. Ако ми небудемо ништа кадри, пригрлиће ту идеју од нас још млађи нараштај. Не дај боже, да будемо за то неспособни. —

Верујмо, надајмо се и започнимо дело, којим потомству дугујемо. Света и велика је наша дужност; одговорност огромна пред потомством. Докажимо, да нисмо себи највећи непријатељи. Спасевајмо душу, која се може спасти; тело и тако мора пропасти.

Браћо и сестре на посао! Велика и света је наша дужност; одговорност огромна пред потомством.

Време је већ, да се радит почне:

Принесимо жртву на олтар!

Народ српски мора бити сретан!

Сложно напред, сраман је немар!!

Станко.

Поздрављамо нашег поштованог г. сараденика на овом родољубивом путу друштвеног рада. Ми мислимо да ће се цел најбоље и најпре постићи, ако се на све стране нашег народа подигну добротворне задруге женске, које ће у своја правила и све горње смерове обухватити и у којима ће и мушки као саветници и сараденици делати. Тако ће само женске владати, а мушки управљати. У овако коло, ваља да се ухватимо сви мушки и женски, старији и млађи, па ће онда бити успеха. (Уред.)

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.*)

(Продужење.)

Најпосле има да се наведе, да се данас жене и девојке постављају у службе код посланства и шаљу у дипломатским мисијама, па изврше много шта сила вештије, него сами мушки. Оно, што је кардинал Ришеље некад рекао, да жене нису за државне службе, јер не уму да чувају тајне, ни да ладнокрвно приме и расуде државне мисије, не само да не стоји, него баш противно, како су мирније и помирљивије, то им и дипломатске мисије боље испаду за руком, него многим мушком.

Да су жене рођене дипломаткиње, може се сваки дан видети у породицама, овим малим државицама, ту од њих зависи мир и рат више него од мушких; оне знају сваку ситницу у суседству да употребе на своју корист, па тако раде и у државним посланствима.

У историји има забележено много случајева, где су веште жене послате од дворова у дипломатским мисијама и оне су задаћу своју најлепше свршиле и крваве ратове отклониле.

Кад је Коријолан с војском опсео Рим, да се освети, Римљани у највећој невољи пошљу му матер и жену и ове га ублаже, те он одустане и Рим се ослободи. Женска молба и суза ублажила је увређенога бесног патриција.

Краљ француски Лудвик XIV. послао је енглеском двору, у врло озбиљним дипломатским преговорима, даровиту госпођу Кироалову и ова је измирила завађене краљеве. За владе истог Лудвика XIV. заступала је Француску на пољском двору гђа Лујза Гоноаж, коју је краљ декретом послао као амбосадерку. То је била прва женска, што је фактички била наменована за дипломатског заступника и она је своју задаћу као амбосадерка увек најлепше извршила. — Зна се за ону Персијанку,

која је по налогу персијског краља као дипломатски посланик код турског цара ублажила и крвави рат отклонила између те две државе. — У последњој размирици између двора руског и енглеског, која је могла навући најстрашнији рат у Европи и Азији, две сестре су га отклониле, царица руска и будућа краљица и царица енглеска. Ово су истина царице и царска рода, ал нема сумње, да би то исто учиниле и грађанке, кад би прилику имале; и нема сумње, вели један Немац, да кад би жене одсуђивале у питањима ратова, народи би се најживили мира и сила већма процветале науке и вештине, трговине и радње, па с овима напредак и срећа народа; а други је рекао и погодио, да би и саме ратоборне Францускиње препречиле пут рату и сила мање би ратова било, него док одсуђују Французи, који су за ово последње 250 година имали 135 година ратних. То је више ратова него мира.

У Француској постоји од год. 1882. женска револуционарна лига (задруга), па та, која је подузела да поруши све данашње неудесне заводе, законе, обичаје у држави и у друштву, уложила је о. год. најсвечанији протест против рата, јер због опасности рата, држе се данас у Европи големе војске, које силне новце стају и све више требају. Те војске, по рачуну тог ђрњег Немца, стале су Европу год. 1856. у мирно доба до близу 2¹/₂ милијарде франака годишње, а 1884. године преко 4¹/₂ милијарде, а данас због помножења војске и ратног стања, преко 17 милијарда годишње, и пошто се такав трошак не да скупити порезом, то се праве дугови, а ти дугови европских држава износили су 1856. год. 63, а 1884. године 118 милијарада, то је са 55 милијарада више него пре 30 година. До тога не би никада код жена ни близу дошло.

(Продужиће се.)

*) Међу рукописима покојног Др. Ђ. Натшевића нашли смо белешке о горњој теми, те продужујемо тај знатан његов чланак по тим белешкама.

БУКВИЦЕ О ДОМАЋИЦАМА*)

— Своја кућа и своја породица, и с ових своја постојбина, то је сваког човека средиште и тежиште, срце и душа овога света и живота; што год чини, за њих чини.

— Свака је породица и кућа сопствена област; своја кућица, своја вољница, и своја слободица, и ту је муж отац и владар, а жена мати и владарица.

— Породица је била прва људска државица. Од ових су постала данашња царства. Породице су им и данас основе.

— Мужевљево је, да се стара за опстанак ове области, а жена има да ту област чува и улепша и да све у њој усрећи.

— Жена је душа кући и породици, светило, које се сјаје у соби и кујни, у подруму и на тавану, у успреми и млечари, у обору и у врту.

— Кућа је женина власт и област, у њој разумно и вољно владати, на све

ситнице и крупнице пазити, ништа што је око ње не превидети, него на све око имати и за све у кући старати се и тим мужу бригу олакшати, а својом радљивошћу и штедљивошћу благостање куће и породице унапређивати — то је њезина задаћа и воља и дужност.

— Жена је анђео мира и благослова у кући; од њезине ваљаности зависи напредак и срећа породице и куће.

— Не стоји кућа на земљи, него на жени, вели наша народ. пословица.

— Ко ће да се осведочи о ваљаности домаћице, ваља да јој загледа у кућу. Кућа и породица је огледало, на овима се види, каква је која домаћица. Није њезин, већ њезине куће изглед права сведоштво о њезином уму и разуму, срцу и души. Ту у тој области — у кући и породици — има небројено ситница и крупница, које чине, да се и домаћица и сви њезини осећају срећни ил несрећни.

*) И ово је посмрче Др. Ђ. Натшевића, које по његовим белешкама доносимо.

Уреди.

НАША ЧЕЉАД.

им се данас састану две ил три госпође, добре домаћице, одмах ће почети разговор о млађима, о својим слугама и слушкињама. То ћете приметити и чути свуда по нашим бољим кућама у варошима и варошицама. А то је природна ствар, јер честите и ваљане газдарице највише мисле и најрадије говоре о својим домаћим пословима, о својој кући и деци јер их то највише занима, највише бриге задаје; а у кући су после деце и других породичних чланова, најважније особе слуге и слушкиње, с њима имају домаћице највише посла; а код Срба и осталих Словена, по давнашњем нашем друштвеном одношају, сматрају се млађи као сучланови породични, па је тим још тењи одношај између наших домаћица и млађих у кући.

У разговору наших домаћица о својим млађима чућете скоро саме тужбе, како су данас млађи непоуздани, лакоумслени, лењи, непослушни, неверни, злу-

ради, а врло ћете ретко чути, да се која домаћица хвали са својим млађима, ма да се данас на њих много више пази, да им се много више угађа и да им се далеко боље плаћа и награђује посао.

Па шта је томе узрок?

Многи, и већина баш, бацају за то сву кривицу на саме млађе, мисли се, да сво зло, све погрешке те потичу баш од самих млађих. Нећемо, да их бранимо, јер у друштву тог нашег друштвеног слоја има више кукоља, него пшенице; али да су томе допринеле у много прилика саме домаћице и да и данас још много домаћица квари своје млађе сама својим незнањем у вођењу куће, поступком и понашањем својим према њима, покушаћемо, да објаснимо.

Многа домаћица греш

а) *што не зна сама да уради, а још мање да нареди*, како ће се један ил други кућевни посао урадити, или како ће се ово ил оно јело зготовити. Чим опази то

млађе, таки се стане дизати, поносити и презрењем погледати на своју госпођу, јер сматра, да је она у радњи, па и у знању нешто више; где у млађега нема решпекта ту нема ни поштовања, а где поштовања нема, нема ни послушности, па ни покорности. С тога ваља свака женска, која мисли кућу кућити, да разуме и да зна све, што засеца у кућу и њен посао, то не само у интересу домаћег напретка, него и у интересу свог сопственог угледа и поштовања;

б) *што не зна да удеси прилику кад треба ни начин како треба карати и опомињати за учињене погрешке.* Оне неки пута ођуте веће погрешке, а неки пута за маленкости, као што се каже, дигну кућу на главу. Па и кад карају не знају да се умере. него често забораве и на своје достојанство, па потегну таке изразе, што ни мало не приличи једној образованој и угледној госпођи. Неке домаћице мисле, да ће млађи онда бољи бити, кад се непрестано с њима строго, сурово поступа, кад се непрестано замера и гунђа. Неке се опет гризу и једе у себи, а пуштају без икакве опомене млађе, да и даље чине штете. Све су то погрешке самих домаћица, које кваре млађе и чине их упорнима, заједљивима, зловољнима, јогунастима, а то иде све на штету саме куће, а на јед и зло саме домаћице. У карању треба да је домаћица штедљива, т. ј. да ређе, са мало, али озбиљни речи кара и да при карању буде достојанствена да се чува недостојних изрази. Не треба да је ни ћудљива, па да час суне, час опет да се смеје на млађе. Свако карање, свака опомена треба тако да се удеси, да служи и да иде на то, да се млађи поправи, а не да се срамоти или озловољи, и увек је боље, да домаћица у напред опомиње, јер боље је предупредити зло, него казнити већ учињено зло.

Није ни то добро, што се неке домаћице боје да опомену и карају своје слушкиње, из бојазни, да ће их ове оставити, напустити. Такав поступак опет одводи слушкиње све дубље у оне погрешке, што су навикле, ил којима су наклоњене.

в) *што немају реда у кући.* У којој кући сама домаћица не држи реда ни у

времену ни у распореду, кад се што и како се што ради, ту ће се и млађи забаталити. Код неуредних домаћица постаће и најуреднија чељад неуредна. Ррђав пример тако поквари млађе, да после не могу ни најбољи савети и упутсва да поправе то.

г) *мамљењем шућих чељади* Која домаћица дозива и домамљује туђу чељад, та не може над њима да господари, мора много да се устеже и много што-шта да прећути. Сама ствар то собом доноси, јер се домаћица осећа ту нешто крива и зависна, а чељад се с тим безобрази. Још горе је онде, где се госпође забораве, па пред чељадима оговарају њихове бивше газдарице, или допуштају, да чељад пред њима оговарају, куде и гаде пређашње своје газдарице и укућане, јер ће тако после у другој кући и с њима чинити.

д) Млоге домаћице греше и тим, *што сувише обасипају млађе поклонила*, или им често повишују *плаше*, чим ове кажу, да ће да одлазе. То страшно размази чељад, па за сваку услугу очекују неке награде и поклоне и онда што год уради, све очекује, да јој се то особено призна. То је и довело данас чељад, да сваки час говоре: „Ово није мој посао, — на ово нисам дошла“ и т. д.; а зна се и иначе, да кад коме учините добра 99 пута, па само једанпут не учините, онда вас онај ружи и гади, као да му нисте никад ништа учинили; а тако је и код млађих, кад се навикну на поклоне и честе повишице, па за то често и мењају своја места.

ђ) Кад се домаћице *сувише поверавају* слушкињама и упуштају у поверљиве разговоре с њима, и онда греше. Никад није добро, да се пред слушкињама износе породичне тајне и да се с њима интимни одношај склапа. Слуга и тајни повереник не могу се у склад довести, за тако што треба већа интелигенција и јача морална спремна, а тога се у данашње чељади наше слабо налази. Домаћица, која се овакој неразборитој и необразованој чељади сувише повери изгуби после сваку моћ над њом, мора и сама после да јој угађа, да само ћути и да даље не разноси глас, а ова свесна своје моћи, постане самовољна, ради шта хоће и како хоће, а домаћица нема снаге да је стера у границе послушности,

него попушта и пада све дубље у зависност млађих.

е) *И испављањем лажних сведочаба* при одпуштању млађих чини се велика погрешка. Неке домаћице из сажаљења да млађима не стаје на пут, да добију у брзо друго и добро место, а неке из страха, да се валда млађе не свети, кад из службе изађе, издају лажне сведочење млађима. То квари јако млађе и домаћице једна другу

(Свршиће се.)

ПАПУЛА.

Варива су зимња храна и пост наш. Пасуљ, грах сочиво, боб и т. д. унесе наш народ с летином, те се њима израђује и осмаче кад нестане меса у димњаку, а масти, сира и друга смока у остави.

Али варива и јесу врло кренка и издасна храна. У њима је свега, што нам ваља за живот. Ту је градива за недорасло, да нарасте и да се развије; ту је снаге за посао и све обаве у телу; ту је најпосле и снажне накнаде за старо и немоћно. Варива су, дакле, врло добра храна за свакога.

Него им се једно може замерити. Сва варива имају тврду љуску, а тек испод ње праву храну. Да се дође до хране, ваља љуску прокинути, јер кроз њу желудац не може проварити. С тога ми варива кувамо. Кувана храна набубри, љуска око ње мало омекне па и пукне, а што баш не учини вода, доврши после желудац. Тако се обично у нас готови и једе све вариво.

Па и ту има незгоде. И добро прокувано вариво није све једнако. У њему је увек непроварених тврдих зрна (особито у неких врста, и кад се кувају бунарском водом). Та тврда зрна терете желудац док их пробавља, па после прођу кроз тело онако, како су ушла, а храна у њима и не додирнута. Буде ли тога чешће, онда желудац и дробови оболе, па не варе ни оно, што би могли.

Наш народ као да је знао за ово, те готови вариво и на другу руку. Прокува га, изгњечи га и начини од њега

варају с тим. Правда и истина свуда је лепа и корисна, па у овоме много би помогла, да се чељад наша добро узме на ум и да пази на себе и свој рад. Тај смер је имала и држава, кад је завела службене књижице за чељад, па не треба ту корисну и једину поучну школу за млађе наше, да омаложавају и изигравају баш домаћице, за чију је корист највише и заведена ова установа.

— папулу, а то је са свим разлошно. Гњечењем се разбију све љуске; права храна се тиме ослободи, па желудац одмах вари њу, а не мора се мучити око љуске. С тога се папула хвали као најбоље јело од варива, и с тога је баш штета, што је мало по мало нестаје из наше кухиње. Требало би да све вариво поједемо бар у полу као папулу, а у полу као просто скуван и зачињен смок.

Али и папула би се дала још и боље зготовити. У нашој папули прокину се, истина, љуске, али остану у њој. Тврде љуске не може желудац да савлада, па с тога баш и папула гдекад шкоди. Папула би била још лакша, да је зготовимо без љусака.

Таку папулу готове већ давна напреднији народи. Прокувају добро вариво, изгњече га у засољеној води да буде кашасто, па онда ту кашу процеде. Процеђена каша нема љусака, није тако густа као наша папула, и тиме је много лакша и боља за варење. Направили се та каша још жића, онда од ње постане веома добра и кусна чорба.

Та процеђена каша даје се још и друкчије оправити. Прокувају је још на мало гушће, те надевају њоме кобасице за оставу. Или је окувају са свим на густо, замесе је у колаче, и исуше. Кад дође потреба секу од тога колача колико требају, налију га и кувају по ново, било за папулу, било за чорбу, било за друго јело. Таквим кобасицама и колачима помагала се јако наша војска у гладним крајевима Босне и Херцеговине последња рата,

а тим начином спремају сада људи по целој Немачкој варива за зимницу. Така остава нити се квари, нити се тешко спрема, а удесна је за више прилика. Нека и наш народ тако ради, па онда не ће морати уз целу зиму гулити голу тричну

киселицу и пресмакати је кукурузњим хлебом. У нас је доста крајева, где баш добро роди вариво, па нека га домаћица приправи за зиму. Када дође пост, и кад свеци поједу месо, добро ће доћи и та папула.

Здр.

Д О П И С.

Суботица 26. Јула 1887.

Народна добротворка и ктиторка православне цркве.

За пример оданости и љубави према св. цркви, православљу и народу своје може служити свакоме високошт. госп. Катарина пл. Папићка мајорица, која је на олтар народне просвете и напредка већ досад многе и знатне жртве учинила. Кадгод је потреба била на прилог за какову родољубиву и хуманитарну цел, она се одликовала својом дарежљивошћу и обилним новчаним жртвама. У листи приложника суботичких најсјајније и прво место заузима госп. Папићка. Редак је случај, да ко за живота толико добра чини, и толико жртвује на добротворне и човекољубне цели као г. Папићка. Ако је походила који српски манастир, оставила је дичан спомен својим обилним прилогом; је ли гдекод прека помоћ нужна, она је прва и најбоља узданица, којој се сваки обраћа. О српско-бугарском рату на српске рањенике приложила је своту, која далеко надмашује прилоге већих богаташа од ње. Православној српској цркви суботичкој даровала је два велељепна црквена барјака за литију у вредности преко две хиљаде форината, а и за школу српску није заборавила даровавши школски барјак од црквене тешке свиле, на коме је наш уметник сликар А. Мародић својом вештом кичицом насликао с једне стране: „Исус благосиља децу, а с

друге: „Св. Саву“. Она је члан оснивач добротв. задруге Српкиња са прилогом од 100 фор. итд.

У најновије време дала је о свом трошку очистити и позлатити црквени иконостас у овд. цркви, што ју стаје 800 фр. Посао је тај већ готов, и кад је подпредседник г. Б. Вујић у главној скупштини од 26. јула о. г. члановима то на знање дао, закључено би; да цела скупштина са парохом г. Јов. Радићем и председником на челу отиде г. Папићки, да јој се у име православног, становништва захвали на томе племенитом и богоугодном делу. Прво је узео реч г. парох Радић и у лепом и богословском говору у име свештенства, који сви присутни беше, захвалио се дароватељци, желећи јој дуг живот на корист и дику цркве и народа. Потом јој преда и писмену захвалницу од стране црк. општине. За тим је поздравио као прву ктиторку и народну добротворку красноречиво г. Б. Чујић подпредседник општине ободравајући ју, да истраје у спасоносном раду и пожртвовању за народ и цркву, на које сви присутни ускликнуше: живила. Износећи на јавност ову пријатну појаву у нашем црквеном и друштвеном животу, и ми врлоштованој ктиторки и приложници плем. госп. К. Папићки од срца кличемо: „Живила на многаја љета, дај Боже множиле нам се оваке дичне и врле Српкиње!

Ћ. Г.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

седнице одбора Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња држане $\frac{6}{18}$. јула 1887.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Софија Јефтићка благајкиња, одборкиње: Марија Завишићка, Анка Павловићка, Пава Георгијевићка, Љубица Велимировићка и Милана Димитријевићка.

1. Чита се записник одборске седнице од $\frac{9}{21}$. маја о. г. — Одоставерава се.

2. Перовођа извешћује, да је изаслати одбор погодио зидара и друге занатлије, да у за-

дружној кући оправе и дозидају станове угодне за живљење. Та оправка ће коштати на 800 фор., али је тим постигнута повишица кирије на 200 ф. годишње, те се тако тај трошак оправдава. Даље извешћује, да је за кућу исплаћено од погођене своте 7188 ф. 93 н. капитала и интереса на заостали дуг. Дуга је остало и на кућу укњижено 1928 ф. 57. н. Осим тога плаћено је на биљеге, порез и хонорар за издавање обвезнице и спровођење у грунтовницу преко 60 ф. Зидарима је, до сад издато 400 ф. авр.

Напомиње даље, да за горњи стан има понуда већ са 320 ф. те су сви изгледи, да ће се и тај стан лако издати, чим буде оправка довршена. Извешћује још, да је обвезница за преостали кућевни дуг тако удешена, да се тај цео дуг исплати за 5 година у годишњим једнаким ратама, са 7% интереса на преостале рате. — Извештај се узима с одобрењем на знање.

3. Чита се молба одбора карловског за прикупљање прилога на глуво-нему Јелку Ђерку карловског становника Косте Михајловића, који жели с народном припомоћи послати то несретно дете у српски глуво-неми завод г. Радивоја Поповића у Митровицу, да учи говорити, читати и писати. — Има се приложити на ту цел 10 ф. и одбору том послати.

4. Чита се молба приређивачког месног учитељ. збора, којом моли, да се приложи што на трошак око спремања друге опште срп. учитељске скупштине, која се састаје овде $17/29$. и $18/30$. августа о. г. а која уједно приређује и 30. годишњу прославу препорођаја срп. народ.

школе. — Има се на ту цел дати из задружне благајне 10 ф. —

5. Перовођа предлаже, да ова задруга приређује, у знак сећања свога, сваке године о свомепатрону, Малој Госпојини, спомен и парастос како својим умрлим задругаркама, тако и својим добротворима. — Прима се предлог и да не би ова задруга укидала новац од добротворства свог зарад ове цели, умолиће се овдашња срп. православ. цркв. општина, да тога дана и том приликом даје за ове парастосе бесплатно звона и да пали полијелеј.

6. Перовођа навештујући велика добра, која је чинила и данас још чини женској сирочади српској у Босни и Херцеговини племенита добротворка и грофица енглеска Мис Ирбијева, која је позната васколиком српском народу још из доба устанка босанско херцеговачког, кад је оно око себе као добра мајка, купила старце, и старице, а највише дечицу, узданицу српску и залагала јелом, огртала оделом и просвећивала науком, предлаже, дасе у знак признања за њена узордела милости и пожртвовања за српску просвету, слободу и напредак, прими, ова мајка српске сирочади, у ред почасних чланица ове добротворе задруге. Истина, да и правила овозадружна не познају ред почасних чланица, али и не закраћују задрузи, да може на овај начин исказати своје признање и своју топлу захвалу тако племенитим и заслужним женскињама. — Предлог се једногласно прима, о чему ће се како редовна глав. скупштина задружна, тако и племенита ова добротворка извести и умолити, да прими овај мали видљиви знак нашег србинског признања.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

(Прослава 75-годишњице српске учитељске школе у Сомбору.) На Ивањ-дан прослављен је свечаним начином 75-тогодишњи јубилеј српске учитељске школе сомборске. Прослава се састојала из два дела. Први део држао се у школи после св. литурђије. Пред многобројном публиком говорио је Никола Ђ. Вукићевић, управитељ учитељске школе. У свом извршеном говору изнео је историју срп. учит. школе. За њим је беседио Стеван В. Поповић, школски реферант. — Други део одржао се у вече у варошком по-

зоришту, где су приправници и приправнице приредиле леп концерат са одабраним програмом.

(Прослава 100-годишњице Вука Караџића.) Српски министар просвете именован је одбор под председништвом државног саветника Стојана Бошковића, који ће имати да приреди у октобру о. г. светковину у прославу стогодишње успомене на неумрлог Вука Караџића. У то доба биће и пренос Вукових костију из Беча у Београд. Одбор је већ држао седницу и одлучио да изашље три члана у Беч, који ће на нарочитој лађи принети Вукове кости у Београд.

Лађа ће, пловећи низ Дунав, пристати уз обалу ових српских места: Сент-Андрије, Будима, Вуковара, Новог Сада, Срем. Карловаца и Земуна. Кад стигне у Београд, пренеће се кости у дворану велике школе, која ће бити црно драпирана, а на сред ње стајати три дана. Први дан походиће основне и средње школе дворану и обасипати цвећем ковчег оца новије српске књижевности. Други дан долазиће публика и велика школа, а трећи дан биће свечан парастос у саборној цркви, и ту ће се с леве стране приуласку сахранити смртни остаци Вукови, те ће тако кости његове лежати близу Доситија Обрадтвића, који је сахрањен с десне стране. Тако ће се Српство одужити своме великану и пренети му кости у српску земљу, коју је он толико прославио у целом словенском свету!

(Сиротиште у Београду). Биће до Митровадне о. г. готово и онда ће се наместити и са свима нужним потребама снабдети, те ће нејака и сирота дечица без оца и мајке у њој уточишта наћи.

Рускиња. гђица Марија Херодинова положила је 3. (15.) јула о. г. на паришком медицинском факултету строги испит и проглашена је за доктора.

Дрке Рускиње у Петрограду основале су болницу за сироте женске, у којој ће саме оне лечити.

На енглеском универзитету Кембриџу решио је савет са 71 против 65, гласова, да и за женске ђаке уведе академијске називе, т. ј. да могу бити магистри доктори и т. д.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Цвеће у чаши да се дуже одржи: ваља сваки дан струкове оздо оштрим ножем за онолико потсећи колико отруне, и онда заденути у ситан песак у чаши па налијти чисте воде и у ову додати мало соли, или мало камфора, или камфорска спирита, (Kamfergeist) или нишадорова спирита (Salmiakgeist) 3 грама на 1 литру воде, па том водом налити. То свако чува цвеће да не труне, те по 14 дана и више одржи се свеже. Исто то се чини и са оним цвећем, које увене било у чаши или у руци или у кутији: док га из поља кући донесеш подрежи му струкове, и у чашу млаке воде тури, одмах се поврати и учини се, као да је тај час узабрано. —

Тачке за цвеће у лонцима да трају дуже: Раствори у лонцу и литри воде 50 грама

плаветна камена, па у тој води остави тачке заденуте онолико колико ће стајати у земљи за 24 сата да стоје, онда извади, остави да се осуше, после их стави 24 сата у други лонац у воду, у којој си подоста жива креча загасио. Тако спремљене тачке издрже много година да не труну.

Шљива жутих (дрискуља) да насушиш: Одбери зреле и крупније, па у кеси од најређега платна тури у кључалу воду и један часак подржи. Тако се кожа с њих лакше скине и коштица згодним дрвцетом истера па онда метни у плеханим тепсијама на огњишту да се осуши, ал не пресуши, јер мораш мало и на ваздуху сушити, после напуни лонце повежи и остави. То су француске прунеле.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Како се освете оне тице што их многе носе као накит на шешарима. На те тице утроши се много сичана, да их не би појела буба ни црв. Тај сичан пропада као ситан прах кроз шешир на косу и на кожу па допре и до лица, у очи и у нос, те данас пате многе од ужасне главобоље и од плућобоља, и силне главом плате ту ружну и погану моду, која је уједно и знак врло сурова срца и душе, у сваке, која то воли да носи и да се мртвим тицама поноси.

Колико се попуши код нас? За прво по године, од 1. Јануара до 30. Јуна 1883. попушено је у Аустријској поли наше царевине 658 милиј. цигара, а г. 1884. до 30. Јуна 747 милиј. то је за 89 милијона више. За оне цигаре издато је г. 1883. 33.243000 фор. а г. 1884., 35.459000 фор. и кад се узме да је тамо преко 9.000000 женских осим деце, који не пуше, онда се да лако наћи шта на сваку мушку главу падне. — Колико то поквари живаца и срдаца, плућа, и очју ових најплеменитијих оруђа људских и ослаби снагу народну. То је страшна сведочба за све науке, школе и учитеље, а особито за медике и дијететичаре. —

Р А З Н О.

Племенито дело краљице Јелисавете. Енглеске новине казују, да је Њено Величанство наша краљица Јелисавета учинила лепо дело милости. Кад се она шетала крај обале морске у вароши Кромеру, у Енглеској види, да се гомила свет на једном месту; она приђе ближе и дозна, да су ту извадили мртвог из воде неког послужитеља жељезничког. Краљица се распита за стан тог несретника и оде одмах тамо, па рече

жени, која још ништа није знала: „Драга моја, вас је задесила несрећа, коју ћете валда лакше поднети, кад ју чујете из уста аустријске царице, него кад вам ваши суседи јаве, ваш се муж удавио. Молите се богу за спасење душе његове и чувајте вашу децу.“ Краљица се тим брзо удали, јер се свет већ приближивао био са лешином. То вече још донео је тој несретној жени дворски послужитељ 4000 ф. што је краљица послала на дар.

У Турчанском Св. Мартину отворена је у среду 22. јула изложба женских ручних радова, коју је приредила словачка женска задруга „Живена“. Отворио је изложбу Пијетор а претварања је Хурбан старији држао значајан говор народу у цркви.

Отварање изложбе је врло свечано изведено. Словачки народ је у великом броју заступљен био при отварању изложбе а доста је било и браће словенске из Чешке и Моравске. У очи отварања изложбе била је „Беседа“, на којој су сви суделачи били у народном оделу словачком. Адвокати, доктори и друга интелегенција словачка па и отмене женске иду по улицама у чисто народном оделу. Исто тако и сва певачка друштва, која су била на окупу тамо. Изложба ова сама по себи је врло значајна, како у уметничком тако и у историјском погледу и ако јој непријатељи словачки хоће да важност побију тиме, што веле, да су већином изложене ствари, које не носе на себи тип словачки. По простору не заузима врло много, има до душе пет повећи одаја али свака стварка, која је тамо изложена за Словака је од врло великог значаја, а за странца предмет дивљења и уживања. То признају и сами Мађари.

Словачки лист „Narodnie Noviny“ изашао је о дану отварања изложбе у свечаном црвеном оквиру са прологом од Светозара Хурбана и поздравом изложби од Др. Ј. М. Л. Хурбана. Токо се проста изложба женских ручних радова претворила у велику народну светковину словачког народа. Срећно им било!

Изложбе. Овог августа месеца има у Угарској четири изложбе. Изложба женских словачких рукотворина у Турч. Сент. Мартину; изложба радова женске обртне школе у Загребу; изложба јечма и изложба вреже у Будапешти.

„Златна ружа“, тако се зове орден, којим папа римски награђује заслужне женске. Ове године је добила тако одлиције гђица Колдвел из Вашингтона у здруженим американ. државама;

а стекла је ту милост с тога, што је даровала 3 милијуна форината на оснивање катол. свеучилишта у Њу-Јорку. Овака се одлиција давала само владалачким женским члановима; али за оваке царске дарове, поклатио је то одлиције папа ево и грађанској ћери.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

1. **Максим Црнојевић**, трагедија у 5 чинова с певањем написао Др. Лаза Костић за позорницу удесио А. Хаџић. Друго поправљено издање срп. књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1887. — Цена 40 новч.

2. **Пера Сегединац** трагедија у 5 чинова из повести народа српског написао Др. Лаза Костић. Друго поправљено издање Наградилца „Матица српска“ својом највишом наградом. Штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1887. — Цена: 60 новч.

3. **Занатлија**. Приповетка из занатлијског живота; за младеж и за народ написао Роберт Нидергесес. Превео и у неколико за српски свет преудесио Гавра Путник управитељ-учитељ у Руми. Издање срп. књижаре и штампариие Браће М. Поповића у Нов. Саду 1887. — Цена је: 30 новч.

4. **Краљево звоно** по Р. Х. Стодару певао Милорад П. Шапчанин. Прештампано из „Стражилова“ Срп. Штампарија Др. Светозара Милетића у Нов. Саду 1887. — Цена: ?

5. **Летопис** Матине Српске, уређује А. Хаџић. Књига 149. 1887. свеска прва У Нов. Саду. Срп. штампарииа Др. Светоз. Милетића 1887.

6. **Књиге за народ**, издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића свеска 11: *Родитељи и школа* написао Мита Нешковић учитељ; свеска 12: *Свештеник Јован Оберлин* или шта може учинити ваљан свештеник у својој општини, написао Андрија М. Матић гимн. професор; свеска 13: *Како се негује свилена буба* за народ написао М. Петровић, професор природних наука у учитељској школи у Сомбору; свеска 14: *Недеља и празници* за народ написао Др. Милан Јовановић-Батут. Све 4 свеске изишле су у Новоме Саду у штампариии А. Пајевића 1887. г. Свакој је свесци цена 10 новч., а свака је свеска јача од два штампана табака. Књиге врло поучне а јевтине, те препоручујемо нашим читатељкама, да их купују и у народ растурују.

7. **Рад и именик „Матице Српске“** год. 1886. У Нов. Саду 1887. срп. штампарииа Дра Светозара Милетића.

8. **Србин** календар за јули месец 1887. г. Излази сваког 1. у месецу. Цена за целу годину с поштарином 50 новч. Својина Србина-Милоша Грабовачког у Земуну. Најпробитачније за оглашавање.

9. **Јавност**. Лист за огласе. Уређује, издаје и штампана Србин-Милош Грабовачки. Излази по потреби. Година 2. Огласи се рачунају од 50 н. па на више.

Изишао је 1. број **Дабро Босанског Источника** Ово је лист за црквено-просветне потребе српско-православног свештенства у Босни и Херцеговини. Излази у Сарајеву месечно једанпут под уредништвом Н. Г. Лалића на великом табаку. Цена је годишње 2 фор. на по године 1 фор. Претплата се шаље власништву листа „АЕ М. конзисторији у Сарајеву, а рукописи уредништву листа. Из 1. броја види се, да је садржај одабран и да је лист вредан сваке препоруке.

ПОЗИВ

НА СВЕТОКОВИНУ ПРИ ОТКРИВАЊУ СПОМЕНИКА
Филипу Вишњићу.

Српско акад. друштво „Зора“ у договору са митровачким српским црквеним певачким друштвом решило је, да се споменик *Филипу Вишњићу* освети и открије на *Велику Госпојину* 15. (27.) августа о. г. у еремском селу Грку.

Објављујући ово целом српскоме народу, позивамо га србински, да похита и мало и велико, и старо и младо на ову свесрпску народну културну светковину, или да из даљних места и крајева изашље бар заступнике своје, те да тим покаже колико уме ценити заслуге, српск га гуслара — песника, који нам је онако дивно опевао устанак, после кога је свануо српском народу данак боље среће и лепше будућности, да видљивим знаком докаже, колико му је света народна песма, која му је име и језик очувала.

Да би свечаност што достојније одговорила значају и заслугама Вишњићевим, заслугама српскога гуслара, апелујемо на осведочено родољубље наших певачких друштава, која овим позивамо, да се у што већем броју позиву овом одазову.

Програм светковине је овај:

1. Полазак у 5 сах. изјутра из Митровице у Грк.

2. У 8 сах. пре подне у цркви грчанској служба и парастос, на ком ће говорити парох тамошњи, пречасни госп. Константи Змејановић.

3. На гробу Вишњићеву спомен откривање, освећење и предаја споменика, после чега ће говорити бив. члан „Зоре“ госп. Радивој Врховац, професор. — Потом ће певати „Падајте браћо“ од Хавлама сва присутна певачка друштва.

4. У 1 сат по подне пријатељски обед.

5. У 3 сата по подне нар. светковина и то: Говор једног присутног члана „Зоре“.

„Хај“ („Песмом к срцу“) од Јос. Маринковића, певају сва присутна певачка друштва.

Народно коло.

Песме појединих певачких друштава.

У Бечу на св. Илији (20. Јула) 1887.

Одобр срп. акад. друштва „Зоре“

за подизање споменика Фил. Вишњићу.

Изишао је позив и од црк. митровачког певачког друштва, где позива госте, да се тамо пријаве, који жеље безплатне станове имати, а уједно казује, да су спремни за госте и бесплатни подвози од Митровице до Грка.

ОДГОВОРИ.

Гдину С. В. у Голубић. Примили смо Вашу претплату и наредили смо, да примате даље уредно лист. Извините, што смо Вам били обуставили лист. Ми смо у 1. 2. и 3 броју нашег листа од о. г. казали, да ћемо само онима даље слати, који пошљу претплату или у писму искажу, да ће лист даље држати. Ви нисте ни једно ни друго до сад учинили, па зато смо онако поступили. То није случај само с Вама био, него са свима, а тог ћемо се правила и даље држати, да не западнемо у вересију, као други наши листови, па да у томе и угинемо

Гђици К. Ц. у Чачак. Поступили смо по Вашој наредби за оне претплатнике. Добро би нам дошла и песма и краћа приповетка, која засеца у дух нашег програма. Пошљите нам на углед што имате. Број претплатника овогодишњих достигао је управо лањски број и само с 3 порастао. Увек је добро, док порашује. Да се све женске тако заузимају за ово подузеће као Ви, број би се могао у двостручити и утростручити покрај оваке мале цене, и онда би се и сарадници лакше прибављали. Ми се ипак надамо, да ће бити боље. Примите наш искрен поздрав!

ИСПРАВА К.

У 6 броју овога листа на последњој 192. страни изостала је из трећег реда „Над гробом“ после речи *живоша*, реч *жена*, молимо да се исправи.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА И СКУПЉАЧИМА.

Молимо све оне претплатнике и скупљаче наше, који нам за ову годину дугују претплату, да нам пошљу дуг свој. Ево смо већ дубоко ушли у другу годишњу половину, па је време, да се измиримо и да и ми наше рачуне можемо у ред довести.

САДРЖАЈ: 1. † Др. Ђорђе Натопшевић. — 2. Мис Аделина Павлије Ирби, српска добротворка. — 3. Искрена реч мушкој и женској омладини. — 4. Шта све могу да раде женскиње. (Продужење.) — 5. Буквице о домаћицама. — 6. Наша чељад. — 7. Папула. — 8. Допис. 9. Рад добротворних задруга: Новосатске. — 10. Листићи: Из просвете. — За домаћице. — Зарад здравља. — Разно. — Нове књиге и листови. — Позив на светковину при откривању споменика Филипу Вишњићу. — Одговори — Исправак. — Претплатницима и скупљачима.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосатскиња. — Издаје и уређује: Аркадије Варађанин.